

สมุนไพรใกล้บ้าน มาร์จิก "เจตมูลเพลิง" ก้นดีกว่า

☛ นำเสนอเมื่อ 25 พ.ค. 2552

ใครที่สนใจตำราแพทย์แผนไทย หรือแพทย์แผนโบราณ ย่อมจะเคยได้ยินหรือผ่านตาชื่อของสมุนไพรที่ชื่อ "เจตมูลเพลิง" มาบ้างแล้ว ส่วนคนที่ไม่ได้อยู่ในแวดวงของผู้ปรุงหรือผู้ขายยาตำรับโบราณ ส่วนใหญ่ก็คงจะไม่เคยเห็นหรือไม่รู้จักตนเจตมูลเพลิงมาก่อนเป็นแน่ ด้วยเหตุนี้เอง ทำให้ผู้เขียนต้องนำเอาเรื่องราวของเจตมูลเพลิงมาเล่าสู่กันฟังในฉบับนี้

เจตมูลเพลิง หรือที่ตำราแพทย์แผนโบราณอาจจะเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า "ลูกใต้ดิน" เป็นพรรณไม้พุ่มขนาดเล็ก ที่มีกิ่งก้านสาขามากมาย เป็นไม้ใบเดี่ยว สีเขียว ลักษณะคล้ายใบมะลิแต่มีขนาดใหญ่กว่า ดอกมีลักษณะสวนโคนเป็นหลอดชูขึ้น (คล้ายลำโพง) สวนปลายจะมีเป็น 5 กลีบ มี 2 ชนิด คือ ชนิดดอกสีแดง กับชนิดดอกสีขาว ลักษณะของลำต้นและใบจะเหมือนกันทุกประการ จะรูวาทนโตเป็นดอกสีแดงหรือสีขาวก็ต่อเมื่อมันออกดอกมาปีละครั้งเท่านั้น กลีบเลี้ยงของดอกมีสีเขียวและมีขนปกคลุม ที่ขนจะมีต่อมของเหลวเหนียวติดมือ ชนิดที่ใช่ทำยาคือสวนรากที่ตากแห้ง และสวนมากก็จะเป็นเจตมูลเพลิงชนิดดอกสีแดงเท่านั้น (แมชนิดดอกสีขาวจะมีสรรพคุณทางยาอยู่ก็ตาม)

เจตมูลเพลิงแดง มีชื่อสามัญว่า เจตมูลเพลิงแดง (ภาคกลาง) พิดพิวแดง หรือปิตพิวแดง (ภาคเหนือ) และภาษาอังกฤษว่า Rose-Coloured Leadwort ชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Plumbago rosea* Linn. (*P. indica* Linn.) และจัดอยู่ในวงศ์ PLUMBAGINACEAE. สวนเจตมูลเพลิงขาว หรือปิตพิวขาว หรือเปะฮวยตั้ง (แตจิ๋ว) มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Plumbago zeylanica* Linn. วงศ์เดียวกันกับเจตมูลเพลิงแดง

รากเจตมูลเพลิง (แดง) นั้น แพทย์แผนไทยท่านระบุสรรพคุณไว้ว่า เป็นสมุนไพรที่มีรสร้อน แก้ปวดท้อง บำรุงธาตุ แก่ทองเสีย แกล้มในกองเสมหะ แก้วริดสีดวงทวาร แก้วบวม แก้วคุดทะราด แก้วโลหิตเน่า และกระจายเลือดลม ซึ่งถูกจัดให้เป็นยาในชุดที่ชื่อว่า "เบญจกุล" อันได้แก่ 1. ดอกดีปลี 2. รากชะพลู 3. รากเจตมูลเพลิง 4. เกาสะคาน และ 5. เหงาชิงแห้ง ที่ใช้เป็นยาแก้โรคในกองเตโชธาตุ กองวาโยธาตุ และกองอากาศธาตุ ทั้งนี้ จะมีอัตราสวนของสมุนไพรแต่ละชนิดแตกต่างกันไป เช่น กองเตโชธาตุ ให้ใช้รากเจตมูลเพลิง 16 สวน กองวาโยธาตุ ใช้ 8 สวน และกองอากาศธาตุ ใช้ 2 สวน เป็นต้น

การที่รากเจตมูลเพลิงได้ชื่อว่าเป็นยาในตำรับ "เบญจกุล" หรือ "เบญจกุลเสมหาค" อันถือเป็นยาบำรุงธาตุทั้ง 4 และอากาศธาตุให้บริบูรณ์นั้น มีประวัติ (นิทาน) เล่าว่า เกิดจากครั้งหนึ่งมีฤๅษี 6 องค์ มาเสวนากัน โดยองค์แรกชื่อ "ปัพพัตถ" บริโภคผลดีปลี องค์ที่สอง ชื่อ "อุชา" บริโภคชะพลู องค์ที่สาม ชื่อ "บุพเพวา" บริโภคเกาสะคาน องค์ที่สี่ ชื่อ "บุพพรด" บริโภครากเจตมูลเพลิง องค์ที่ห้า ชื่อ "มhitกรรม" บริโภคเหงาชิง โดยแต่ละองค์ต่างก็ได้อุรรณาสรรพคุณของสมุนไพรที่ตนบริโภคไปว่า แก้วชินโรคได้ ระวังเมื่อยขบได้ ระวังเสมหะและลมได้ ระวังโรคที่บังเกิดแต่ได้ ตามลำดับ สวนฤๅษีองค์ที่หก ไม่ได้บริโภคสมุนไพรใด แต่เป็นผู้ประมวลสรรพคุณของยาโดยรวมและตั้งชื่อตำรับยาว่า "เบญจกุลเสมหาค"

ที่นำเอานิทานมาแล้วไว้ก็เพื่อให้เห็นว่า รากเจตมูลเพลิง นับเป็นสมุนไพรโบราณเท่านั้น

ตำราแพทย์แผนไทยนั้น ท่านแบ่งรสสมุนไพรต่างๆ ออกเป็น 9 รส ด้วยกัน (นักศึกษาในวิชาเภสัชกรรมแผนโบราณจะต้องจดจำและรู้จักสมุนไพรว่า ชนิดใดมีรสอะไร) ได้แก่ รสฝาด รสหวาน รสเมาเบื่อ รสขม รสเผ็ดร้อน รสมัน รสหอมเย็น รสเค็ม รสเปรี้ยว ซึ่งเป็นรสหลัก และยังมีรสกลางๆ อีก 1 รส คือ รสจืด เช่น ใบแค ใบมะยม ใบหมากผุ และใบหมากเมีย เป็นต้น

ได้กล่าวไว้แล้วว่า รากเจตมูลเพลิงนั้นมีรสเผ็ดร้อน ซึ่งมีตัวยาย่างอื่นที่จัดเข้าไปในรสนี้ อีก เช่น หัวดองดึง รากกระชาย ใบกระวาน ดอกดีปลี เกาสะคาน รากมะไฟเดือน 5 รากกะเพรา การบูร ใบแก้ว รากชะพลู เมล็ดพริกไทย กานพลู เหงาขิงแห้ง หัศคุณเทศ-ไทย เทพทาโร หัวกระเทียม ลูกปลิงกาสา และรากคัตลิ้น เป็นต้น

ตามคัมภีร์โบราณ (พระคัมภีร์ชาตุมุข) ระบุสรรพคุณของยาแต่ละรสไว้ว่า 1. รสขม แผลชานไปตามผิวหนัง 2. รสฝาด ชีมิชยาบไปตามกล้ามเนื้อ 3. รสเค็ม แผลชานไปตามเส้นเอ็น 4. รสเผ็ดร้อน ชีมิชยาบไปตามกระดูก 5. รสหวาน ชีมิชยาบไปตามลำไส้ใหญ่ 6. รสเปรี้ยว ชีมิชยาบไปตามลำไส้เล็ก 7. รสเย็นหอม แผลชานเข้าสู่หัวใจ และรสมัน ชีมิชยาบไปตามข้อต่อทั้งปวง

เรื่องสรรพคุณยารสต่างๆ ยังมีรายละเอียดเป็นอยู่อีก เช่น กล่าวว่า รสฝาด ใช้สุสมานบาดแผล บิดธาตุ คุมธาตุแก้มืดมูกเลือด เป็นต้น แต่จะไม่นำมากล่าวไว้ให้ยืดเยื้อ เป็นเพียงยกมาพอให้รู้ว่าการศึกษาด้านแพทย์แผนไทยนั้น ท่านมีหลักยึดอยู่อย่างชัดเจน หากเราศึกษาให้จริงจัง ชำนาญจริง ก็จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างแน่นอน

การศึกษาวិชาแพทย์แผนไทยนั้น ท่านกล่าวเป็นภาพรวมไว้ว่า จะต้อง "รู้จักตัวยา รู้จักสรรพคุณยา รู้จักการปรุงยา และรู้จักพิภักตยา"

ย้อนกลับมาหาข้อมูลของรากเจตมูลเพลิง หรือ "ลูกใต้ดิน" กันใหม่ ผู้เขียนได้ลองสำรวจดูตำรับยาแพทย์แผนไทย (แผนโบราณ) พบว่า มีหลายขนานที่เข้ารากเจตมูลเพลิง (รวมทั้งตัวยานชนิดอื่น) เช่น ยาหอมอินทจักร์ (ซึ่งเป็นยาสามัญประจำบ้าน แผนโบราณ 1 ใน 16 ขนาน ของไทย) และในหนังสือ "ตำรายาสมุนไพรหลวงพ่อดุข วัดมะขามเฒ่า" (ฉบับที่ "พระครูนนทประภากร" เจ้าคณะอำเภอบางใหญ่ วัดพิบูลเงิน จังหวัดนนทบุรี จัดพิมพ์) ก็พบเจตมูลเพลิงในตำรับยาดังต่อไปนี้ คือ ยาแก้โรคเหงื่อออกมาก ยาแก้โรควิงเวียนหน้ามืดตาลาย (ขนานที่ 3) ยาแก้ไข้ทับระดู และระดูทับไข้ (ขนานที่ 17) ยาขนานใหญ่ แก้โรคลมอัมพาต (ขนานที่ 2 ขนานที่ 3) ยาแก้โรคลมต่างๆ (ขนานที่ 1) ยาแก้โรคประสาท ยาแก้โรคกระเพาะ และยาแก้ธาตุ 4 แปรปรวน เป็นต้น

ยาขนานสุดท้ายที่ใช้แก้โรคหัวใจ ใจสัน (ใจหวิว-จะเป็นลม) มีส่วนผสมของสมุนไพร 13 ชนิด คือ ชะมดเขียง พิมเสน การบูร เทียนดำ หัวดองดึง รากเจตมูลเพลิง อย่างละ 2 บาท กฤษณา กะลำภัก และจันทน์เทศ อย่างละ 3 บาท กายาน 4 บาท ขิง และดอกดีปลี อย่างละ 8 บาท และสนเทศ หน้า 40 บาท นำมาบดเป็นผง เติมน้ำมะนาวแล้วปั้นเป็นแท่ง ผึ่งในที่ร่มให้แห้ง เก็บไว้ในขวดโหล ไซ้รับประทานกับกระสายน้ำมะนาวเวลาเกิดอาการใจสัน ได้ผลชะงัดดีนักแล

เมื่อได้นำเอาเรื่องราวจากตำราแพทย์แผนโบราณมาเล่าปูพื้นกันไปแล้ว ทีนี้ก็หันมาดูโลกแห่งความเป็นจริงกันบ้าง

ปัจจุบันนี้กระทรวงสาธารณสุขของไทยได้มองเห็นความสำคัญของสมุนไพรพื้นบ้านแล้ว เพื่อเป็นการฟื้นฟูและส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและสมุนไพรในระบบสุขภาพแห่งชาติ คณะอนุกรรมการพัฒนาบัญชียาหลักแห่งชาติได้จัดทำบัญชียาจากสมุนไพรที่ประกอบด้วยยาจากสมุนไพร ทั้งยาแผนไทยดั้งเดิมและยาพัฒนาจากสมุนไพรที่มีการพัฒนารูปแบบให้ทันสมัยใช้สะดวก ที่มีข้อบ่งชี้ชัดเจนในการแก้ปัญหาของประชาชนไทย สำหรับป้องกันโรคหรือรักษาผู้ป่วยของแพทย์แผนไทย หรือใช้เป็นทางเลือกในการป้องกันหรือรักษาผู้ป่วยร่วมกับแนวการรักษาแบบตะวันตก (ซึ่งต่างเป็นทางเลือกซึ่งกันและกัน) ในสถานพยาบาลทุกระดับ และในโรงงานสาธารณสุขมูลฐาน โดยต้องมีหลักประกันด้านคุณภาพ ประสิทธิภาพและความปลอดภัย

บัญชียาจากสมุนไพร แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1. บัญชียาจากสมุนไพรที่มีการใช้ตามองค์ความรู้ดั้งเดิม จำนวน 11 รายการ และ 2. บัญชียาที่พัฒนาจากสมุนไพร จำนวน 8 รายการ รวมทั้งสิ้น 19 รายการ (นับแยกตามตัวยาหรือสูตรตำรับ) โดยจัดเป็นหมวดหมู่ตามกลุ่มอาการของระบบต่างๆ ของร่างกาย ตามข้อบ่งชี้หรือสรรพคุณของยา รายละเอียด ได้แก่

กลุ่มที่ 1 บัญชียาจากสมุนไพรที่มีการใช้ตามองค์ความรู้ดั้งเดิม ประกอบด้วย

1. ยารักษาอาการทางระบบไหลเวียนโลหิต (แก้ลม) ได้แก่ ยาหอมเทพจิตร และยาหอมนวโกฐ
2. ยารักษาอาการทางระบบทางเดินอาหาร ได้แก่ ยาถ่ายดีเกลือฝรั่ง ยาธาตุนคร ยาระบาย ยาประสะกานพลู และยาเหลืองปิดสมุทร
3. ยารักษาอาการทางสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา ได้แก่ ยาประสะไพล
4. ยาแก้ไข้ ได้แก่ ยาแก้ไข้ห้าราก ยาเขียวหอม และยาจันทน์ลีลา
5. ยาแก้ไอและขับเสมหะ ได้แก่ ยาประสะมะแว้ง

กลุ่มที่ 2 บัญชียาพัฒนาจากสมุนไพร ประกอบด้วย

1. ยารักษาอาการของระบบทางเดินอาหาร ได้แก่ ชมันชัน ของ ชุมเห็ดเทศ และฟ้าทลายโจร
2. ยารักษาอาการของระบบทางเดินหายใจ ได้แก่ ฟ้าทลายโจร
3. ยารักษาอาการของระบบผิวหนัง ได้แก่ บัวบก และพญายอ
4. ยาใช้ภายนอกสำหรับบรรเทาอาการปวดและอักเสบ ได้แก่ พริก และไพล

ยาในกลุ่มที่ 1 ข้างต้น ซึ่งเป็นยาที่พัฒนาขึ้นจากตำรับยาสมุนไพรตามองค์ความรู้ดั้งเดิม (เป็นยาตำรับที่เกิดจากภูมิปัญญาของแพทย์แผนโบราณ แด่นำมา "เจียระไน" ขึ้นใช้ใหม่) นั้น มีอยู่ 2 ตำรับที่ใช้รากเจตมูลเพลิงเป็นตัวยารวม ได้แก่ ยาหอมนวโกฐ และยาประสะกานพลู จึงนับได้ว่า สมุนไพรที่เราเรียกกันว่า "ลูกไต่ดิน" นี้ มีความสำคัญต่อตำรับยาแผนโบราณไม่น้อย ก็ขอนำมาบอกกล่าวกันไว้เป็นความรู้รอบตัว

ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องสมุนไพรที่ใช้เป็นวัตถุดิบในการปรุงยานั้น แต่ดั้งเดิมมาผู้ปลูกก็มักจะเป็นหอมพื้นบ้าน ปลูกกันอยู่อย่างกระจัดกระจายและมีไว้แต่พอใช้ตามความจำเป็น หรือสมุนไพรบางอย่างก็ต้องไปหาเอาจากป่าหรือแหล่งธรรมชาติ ส่วนที่มีต้นพันธุ์ตามบ้านเรือนอยู่บางเจ้าของก็มักจะทำหวงแหนต้นพันธุ์ ทำให้ปริมาณของสินค้ามีอยู่อย่างจำกัด หรือบางอย่างก็ถึงกับขาดแคลนเลยทีเดียว มีจำนวนที่ไม่แน่นอน ตัวอย่างเช่น รากเจตมูลเพลิงแดงก็เช่นกัน แพทย์แผนไทยต้องหาซื้อด้วยราคาที่ค่อนข้างจะแพง แมกระนั้น ปัญหากลับอยู่ที่ว่า แม้จะซื้อแพงแต่ยังหาสินค้าที่มีคุณภาพดี (เป็นรากเจตมูลเพลิงแดงบริสุทธิ์) ไม่ค่อยได้ จึงเป็นเรื่องที่พวกเรา (ทั้งภาครัฐราชการและชาวบ้าน) ต้องมาช่วยกันแก้ไขปัญหาด้านการแสวงหาต้นพันธุ์ดีมาขยายพื้นที่ในการเพาะปลูกให้มากขึ้น ปลูกด้วยวิธีการที่เหมาะสม และที่สำคัญไม่น้อยก็คือเมื่อมีแหล่งผลิตสินค้าที่ได้คุณภาพแล้ว ก็ควรจะต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้ทั่วกัน เพื่อให้ผู้ซื้อได้รู้ถึงแหล่งผลิตเพื่อจะได้สั่งซื้อได้โดยตรง การตลาดก็จะมีผลคล่องตัว และในฝ่ายของผู้ที่ต้องการใช้วัตถุดิบก็จะได้สินค้าที่มีคุณภาพและราคาที่ไม่แพงจนเกินไป

เจตมูลเพลิง นั้น ถ้าไปเปิดพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 จะได้ข้อมูลกว้างขวางขึ้น โดยท่านกล่าวไว้ว่า "เจตมูลเพลิง น. ชื่อไม้มุมขนาดเล็กหลายชนิดในสกุล *Plumbago* วงศ์ *Plumbaginaceae* เช่น เจตมูลเพลิงแดง (*P. indica* L.) ดอกสีแดง และเจตมูลเพลิงขาว (*P. zealanica* L.) ดอกสีขาว, รากของทั้ง 2 ชนิด มีรสเผ็ดร้อน ใช้ทำยาได้"

นอกจากเจตมูลเพลิงแดง และเจตมูลเพลิงขาวแล้ว ยังมีเจตมูลเพลิงอีกชนิดหนึ่งซึ่งเรียกว่า เจตมูลเพลิงฝรั่ง หรือที่มีชื่อไทยว่า พยับหมอก เป็นไม้มุมในวงศ์เดียวกับเจตมูลเพลิง 2 ชนิดข้างต้น แต่เป็นชนิดที่มีชื่อว่า *Plumbago auriculata* Lam. ก็ขอนำมาบันทึกไว้ด้วย

คนส่วนใหญ่มักจะไม่ค่อยทราบถึงวิธีการเพาะปลูกหรือขยายพันธุ์เจตมูลเพลิง เพราะไม่เคยเห็นต้นจริงๆ จึงขอนำเอาความรู้ด้านการเพาะปลูกมาบอกกล่าวกันไว้แต่พอสังเขปสำหรับผู้สนใจอยากจะทำปลูก

การขยายพันธุ์เจตมูลเพลิง (ทั้งแดงและขาว) นั้น ปกติก็ใช้วิธีเพาะเมล็ด แต่ในกรณีที่ต้องการปลูกเป็นจำนวนมาก เราสามารถใช้วิธีปักชำกิ่งก่อนนำไปปลูกขยายลงแปลงหรือลงในร่องซีเมนต์ (หากปลูกลงแปลงรากของเจตมูลเพลิงจะไชลงในดินลึกและยากแก่การเก็บเกี่ยวผลผลิต จึงใช้วิธีปลูกลงในร่องซีเมนต์ชนิดที่ไม่มีก้น แต่ใช้วัสดุแผ่นเรียบวางรองพื้นแทน เพื่อป้องกันไม่ให้รากชอนไชลงพื้น) ชนิดที่ต้องให้ระบายน้ำได้สะดวก โดยปลูกในช่วงต้นฝนแล้วรดน้ำให้อย่างน้อยสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง ปล่อยให้จนมีอายุครบ 1 ปี (เป็นอย่างน้อย) แล้วจึงจะเก็บเกี่ยวผลผลิต

เจตมูลเพลิง 1 ต้น จะมีกิ่งสาขาเป็นจำนวนมากและออกดอกปีละ 1 ครั้ง หากถึงฤดูแล้งใบของเจตมูลเพลิงก็จะเฉาลงบ้าง หากปล่อยให้จนถึงฤดูฝนใหม่ก็จะเจริญงอกงามขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ยิ่งมีอายุมาก รากของมันจะยิ่งมีสรรพคุณทางยาสูงขึ้น

การเก็บเกี่ยวเพื่อเอารากเจตมูลเพลิงนั้น
จะมีการเก็บเกี่ยวช่วงปลายฤดูแล้งราวกลางเดือนถึงปลายเดือนเมษายน
โดยใช้วิธียกทรงซีเมนต์ขึ้นจากกอกของเจตมูลเพลิง แล้วใช้เสียมค่อยๆ ค่อยๆ เอารากของเจตมูลเพลิง
นำไปล้างในน้ำสะอาด (หรือใช้น้ำจืด) จนเหลือแต่รากล้วนๆ นำไปตากแห้งหรืออบแห้ง
ซึ่งรากของเจตมูลเพลิงแห้งจะเสียน้ำหนักไม่มาก รากแห้ง/รากสด น่าจะมีอัตราส่วนราว 1 ต่อ 2 หรือ 1 ต่อ 1.5
โดยประมาณ

ข้อควรระวังคือ ในการจับต้องรากของเจตมูลเพลิงขณะเก็บเกี่ยวนั้น ต้องสวมถุงมือเสียก่อน
เพื่อป้องกันอาการปวดแสบปวดร้อน เนื่องจากฤทธิ์ของสมุนไพรรส

ราคาของรากเจตมูลเพลิงแดงที่ผ่านมาในอดีต รากแห้งต่ำสุด 350 บาท สูงสุดอาจขึ้นไปถึง 700-800
บาท แต่ขณะที่เขียนต้นฉบับของเรื่องนี้ ราคาอยู่ที่กิโลกรัมละ 400 บาท นับว่าเป็นราคาที่ดีพอใช้ทีเดียว

ผู้ที่สนใจเรื่องการปลูกเจตมูลเพลิงแดง หรือต้องการซื้อต้นพันธุ์
หรือรากเจตมูลเพลิงแห้งจะขอทราบข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ คุณศุภกร ศรีคำแหง (ลุงโต้ง)
ผู้แทนกลุ่มผู้ปลูกสมุนไพรรักษาโรคอินทรี ตำบลพลับพลาไชย บ้านเลขที่ 26 หมู่ที่ 8 ตำบลพลับพลาไชย
อำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี 72160 โทร. (089) 743-1009 ได้อย่างเป็นกันเอง

กลุ่มผู้ปลูกสมุนไพรรักษาโรคอินทรีพลับพลาไชย มีสมาชิกอยู่ในสังกัด 16 ครอบครัวยุ่ในพื้นที่
2 จังหวัด คือ กาญจนบุรี และสุพรรณบุรี ปลูกสมุนไพรรักษาโรคอินทรีด้วยกัน โดยดำเนินการก่อตั้งมาตั้งแต่ ปี พ.ศ.
2542 ปัจจุบันมีสมุนไพรรักษาโรคอินทรีที่พร้อมจะจำหน่ายหลายชนิด เช่น กระเจียบแดง กระชายดำ กุลวยดิบ กลอย
เกสรบัวหลวง ขมิ้นชัน ขิง ใบขี้เหล็ก รากคนทา คนทีสุอ ชะพลู ดีปลี โด่ไม้รูลม ตะไคร้ เถาวัลย์เปรียง เถาเอ็นอ่อน
รากเทายายม่อม บอระเพ็ด บัวบก เพชรสังฆาต ไพล ฟาทลายใจร นำมะกรูด ผิวมะกรูด ใบมะขาม ใบมะขามแขก
พุลดาว หนุ่ยปักกิ่ง หนุ่ยดอกขาว กะเม็ง รวงจืด ทองพันชั่ง เตยหอม เสดดพังพอน เปลือกมะระขี้นก
ทั้งสดและแห้งตามความต้องการของผู้ซื้อ นอกจากนี้
ทางกลุ่มยังต้องการรับซื้อผลิตผลสมุนไพรรักษาโรคอินทรีบางอย่างจากเกษตรกรทั่วไปด้วย เช่น ไพล เพชรสังฆาต
และกระเจียบแดง เป็นต้น

เรื่องราวของเจตมูลเพลิงแดง
สมุนไพรมีความสำคัญตัวหนึ่งในตำรายาไทยก็จบลงแต่เพียงแค่นี้
โอกาสหน่าจะได้นำเอาเรื่องราวของสมุนไพรรักษาโรคอินทรีมาเล่าสู่กันฟังอีก

ขอบคุณข้อมูลจาก :: มิติชนกรูป